

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จากการจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อยุติมาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการรวบรวมเนื้อหา และรายละเอียด โดยมีหัวข้อดังนี้

1. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษานำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติไปพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาต่างๆ ของแต่ละระดับคุณวุฒิเพื่อ สถาบันอุดมศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรและจัดการ เรียนการสอนเพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตในสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒิเดียวกันมีมาตรฐาน ที่เทียบเคียงกันได้ทั้งในระดับชาติและระดับสากลโดยให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหรือปรับปรุง รายละเอียดของหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยมาตรฐานคุณวุฒิตามระดับคุณวุฒิ ของแต่ละสาขา/สาขาวิชา โดยจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และ รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา รายงานผลการ ดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) และรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร โดยมี หัวข้ออย่างน้อยตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด และดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและการประเมินผลเพื่อให้มั่นใจว่าบัณฑิตมีมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ส่วนสาขาที่เน้นทักษะปฏิบัติต้องเพิ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยด้วย (สำนัก มาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในระดับต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่บุคลากรทางการศึกษาควรคำนึงถึงเป็นอันดับต้น ๆ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF: HEd) เป็นกรอบที่แสดงระบบคุณวุฒิการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของ ประเทศ ซึ่งประกอบด้วยระดับคุณวุฒิ ความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้น การแบ่งสายวิชามาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิ ปริมาณการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิการเปิด โอกาสในการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้ง ระบบและกลไกที่ให้ความ มั่นใจในประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสถาบันอุดมศึกษาว่าสามารถผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานผล การเรียนรู้

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติมีหลักการที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้ (กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2554)

1. เป็นเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการวัดการศึกษาตามที่กำหนดในพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติในส่วนของที่เกี่ยวกับมาตรฐานการอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
2. มุ่งเน้นที่ Learning Outcomes ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต
3. มุ่งประมวลกฎเกณฑ์และประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเข้าไว้ด้วยกันและเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน
4. เป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเช่น นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและสถาบันอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่คาดว่าจะพึงมี
5. มุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันใดๆ ของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้ในสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศโดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตรตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายโดยมั่นใจถึงคุณภาพของบัณฑิต ซึ่งจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของนายจ้าง
6. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. รูปแบบการเรียนการสอน

ประสิทธิภาพการสอนของผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความหลากหลายปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะของผู้เรียน ผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ซึ่งการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นมีผู้ให้คำนิยามหรือความหมายไว้จำนวนมาก ตั้งแต่การวางแผนการสอนโดยใช้แผนการสอนหรือวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ (Good, 1973: pp. 589) หรืออาจเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสอนที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ทั้งด้านวิชาการและบุคลิกลักษณะ (อารมณฺ์ เทียนพิทักษ์, 2528 : หน้า 5) ซึ่งรวมไปถึงความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านร่างกาย สมอง อารมณฺ์และสังคม ตลอดจนสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ (มัทนา ปันม่วง, 2536 : หน้า 10) ดังนั้น ประสิทธิภาพในการสอนจึงครอบคลุมทั้งความสามารถของผู้สอน กระบวนการสอน และพัฒนาการของผู้เรียนที่สามารถสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายของรูปแบบของการเรียนการสอน

สมจิต จันทรฉาย (2557 : หน้า 232) กล่าวสรุปเกี่ยวกับ รูปแบบการเรียนการสอน ว่าเป็นแบบแผนของการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับการออกแบบโดยมีทฤษฎีการเรียนรู้และการจูงใจเป็น

พื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางให้แก่ครูนำไปจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบการเรียนการสอนนั้น

ทิตนา แชมมณี (2548 : หน้า 222) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยอาศัยวิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ เข้าไปช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ

วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล (2540 : หน้า 52) ได้อธิบายเกี่ยวกับ รูปแบบการสอน คือแบบแผนการสอนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยจัดทำขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายเฉพาะในการสอนที่ชัดเจน ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ทางการสอน ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา ขั้นตอนการสอน การประเมินผล และกิจกรรมสนับสนุนอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการสอนนั้นๆ

Eggen & Kauchak (2006 : p. 21) กล่าวว่า รูปแบบการสอน หมายถึง กลวิธีการสอนเฉพาะที่ได้รับการออกแบบโดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้และการจูงใจเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เฉพาะ รูปแบบการสอนจะบรรยายสภาพทั่วไปของการดำเนินการที่ครูทำเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีได้เป็นลักษณะของการสั่งการให้ครูต้องทำตามทุกอย่าง รูปแบบการสอนเป็นแนวทางทั่วไปสำหรับชี้แนะการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งไม่สามารถแทนที่ทักษะหรือความชำนาญการของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญได้

Joyce and Weil (1996 : pp. 105-106) กล่าวถึง รูปแบบการสอน คือ แผน (plan) หรือแบบ (pattern) ที่เราสามารถใช้ในการสอนโดยตรงในห้องเรียนหรือเป็นกลุ่มย่อย หรือเพื่อจัดสื่อการเรียนการสอนซึ่งรวมถึงหนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และหลักสูตรรายวิชา ซึ่งแต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่างกัน รูปแบบการสอนคือการบรรยายสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ รูปแบบการสอนคือรูปแบบของการเรียนรู้ที่ช่วยผู้เรียนให้ได้รับสารสนเทศ ความคิด ทักษะ คุณค่า แนวทางการคิด และแนวทางในการแสดงออกของผู้เรียน

2.2 องค์ประกอบของรูปแบบของการเรียนการสอน

ทิตนา แชมมณี (2548 : หน้า 222) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนจำเป็นต้องมี ได้แก่

1) มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนนั้น

2) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ

3) มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้ สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

Eggen and Kauchak (2006 : p. 18) กล่าวว่า รูปแบบการสอนเป็นแบบแผนการดำเนินการเรียนการสอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการเรียนการสอนทั่วไป อยู่ 4 ประการ ได้แก่

1) รูปแบบการสอนได้รับการออกแบบโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของรูปแบบการสอนนั้น

2) รูปแบบการสอนประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนการสอนเฉพาะที่กำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ของรูปแบบการสอนนั้น

3) รูปแบบการสอนมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้

4) รูปแบบการสอนได้รับการส่งเสริมด้วยทฤษฎีการจูงใจ

จากลักษณะสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว จะเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอน จะต้องผ่านการออกแบบมาเป็นอย่างดีเพื่อใช้เป็นแบบแผนหรือแนวทางในการปฏิบัติการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เฉพาะ โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งใช้ในการกำหนด ลักษณะขององค์ประกอบการเรียนการสอน และนำวิธีการเชิงระบบมาจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการเรียนการสอนเหล่านั้น รูปแบบการเรียนการสอนเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวที่วิศวกรใช้เป็นแบบแผนในการสร้างอาคาร แต่รูปแบบการเรียนการสอนเป็นพิมพ์เขียวสำหรับครูซึ่งใช้เป็นแนวทาง ในการจัดการเรียนการสอนและเปิดโอกาสให้ครูที่มีความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญสามารถปรับใช้ ให้เหมาะกับผู้เรียนและบริบทในการเรียนการสอนได้ เช่นเดียวกับที่วิศวกรผู้ชำนาญงานใช้ความสามารถ และความคิดริเริ่มในการดำเนินการก่อสร้างอาคาร (Eggen and Kauchak, 2006 : p. 19)

2.3 ประเภทของรูปแบบของการเรียนการสอน

2.3.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามลักษณะของวัตถุประสงค์

ทิตินา แชมมณี (2548 : หน้า 224-272) ได้จัดหมวดหมู่ของรูปแบบการเรียนการสอนตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนาารมณ์ของรูปแบบ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 5 หมวด ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่างๆ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด โดยนำเสนอ 4 รูปแบบ ดังนี้

1.1) รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์

1.2) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย

1.3) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอ มโนทัศน์กว้างล่วงหน้า

1.4) รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ

1.5) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยกแก่การพัฒนาปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เพียง

ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จำเป็นต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่นๆ เพิ่มเติม โดยนำเสนอ 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ แครทโรว์ (Krathwohl) บลูม (Bloom) และมาเซีย (Masia)

2.2) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการชักค้ำน

2.3) รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการและวิธีการที่แตกต่างกันจากการพัฒนาด้านจิตพิสัย และพุทธิพิสัย รูปแบบที่สามารถช่วยผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านนี้ที่สำคัญมี 3 รูปแบบ ดังนี้

3.1) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของ ซิมป์สัน (Simpson)

3.2) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow)

3.3) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ (Devies)

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (process skills) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินการต่างๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางทางสติปัญญาเช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ หรือกระบวนการคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นต้น หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านกระบวนการสามารถจัดได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

4.1) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบ และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

4.2) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดอุปนัย

4.3) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการความคิดสร้างสรรค์

4.4) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของ

ทอร์แรนซ์

5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (intregation) เป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของผู้เรียนไปพร้อมๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ รูปแบบในลักษณะนี้สอดคล้องกับทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนารอบด้าน หรือการพัฒนาเป็นองค์รวม โดยมี 4 รูปแบบใหญ่ๆ ดังนี้

5.1) รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง

5.2) รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง

5.3) รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4MAT

5.4) รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

5.4.1) รูปแบบจิ๊กซอร์ (JIGSAW)

5.4.2) รูปแบบ เอส ที เอ ดี (STAD)

5.4.3) รูปแบบ ที เอ ไอ (TAI)

5.4.4) รูปแบบ ที จี ที (TGT)

5.4.5 รูปแบบ แอล ที (LT)

5.4.6 รูปแบบ จี ไอ (GI)

5.4.7 รูปแบบ ซี ไอ อาร์ ซี (CIRC)

5.4.8 รูปแบบ คอมเพล็กซ์ (Complex instruction)

2.3.2 รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาโดยนักการศึกษาไทย

นอกจากรูปแบบการเรียนการสอนทั้ง 5 หมวดที่แบ่งประเภทตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนาของรูปแบบแล้ว ยังมีกลุ่มนักการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องการจัดการศึกษา ได้นำเสนอแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนไว้อย่างเป็นกระบวนกร คือมีขั้นตอนที่เป็นไปอย่างมีลำดับชัดเจนและได้รับความเชื่อถือจากสังคมไม่น้อย ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยนักการศึกษาไทย (ทีศนา แชมมณี, 2548 : หน้า 274-282) มี 4 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์ พัฒนาโดย สุมณ อมรวิวัฒน์
2. รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิกา พัฒนาโดย สุมณ อมรวิวัฒน์
3. รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดเป็นเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมไทย พัฒนาโดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
4. รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลซิปปา (CIPPA) พัฒนาโดยทีศนา แชมมณี

3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพิจารณาว่าผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากจะมีประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียนแล้ว ยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพการสอนของครู และเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาด้วย ดังนั้นครูและสถานศึกษาต้องมีข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งจากการประเมินในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับอื่นที่สูงขึ้น โดยประโยชน์ของการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้จำแนกเป็นด้านๆ ดังนี้ (ทีวีดีล มณีโชติ, 2549)

3.1 ด้านการจัดการเรียนรู้

3.1.1 เพื่อจัดตำแหน่ง (Placement) ผลจากการวัดบอกได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใดของกลุ่มหรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วอยู่ในระดับใด การวัดและประเมินเพื่อจัดตำแหน่งนี้ มักใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ

3.1.1.1 เพื่อคัดเลือก (Selection) เป็นการใชผลการวัดเพื่อคัดเลือกเพื่อเข้าเรียน เข้าร่วมกิจกรรม-โครงการ หรือเป็นตัวแทน (เช่นของชั้นเรียนหรือสถานศึกษา) เพื่อการทำกิจกรรม หรือการให้ทุนผล การวัดและประเมินผลลักษณะนี้คำนึงถึงการจัดอันดับที่เป็นสำคัญ

3.1.1.2 เพื่อแยกประเภท (Classification) เป็นการนำผลการวัดและประเมิน เพื่อแบ่งกลุ่มผู้เรียน เช่น แบ่งเป็นกลุ่มอ่อน ปานกลาง และเก่ง แบ่งกลุ่มผ่าน-ไม่ผ่านเกณฑ์ หรือ ตัดสินได้-ตก เป็นต้น เป็นการวัดและประเมินที่ยึดเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มเป็นสำคัญ

3.1.2 เพื่อวินิจฉัย (Diagnostic) เป็นการนำผลการวัดและประเมินเพื่อค้นหา จุดเด่น-จุดด้อยของผู้เรียนว่ามีปัญหาในเรื่องใด จุดใด มากน้อยแค่ไหน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจการ วางแผนการจัดการเรียนรู้และการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้วัด เพื่อการวินิจฉัย เรียกว่า แบบทดสอบวินิจฉัย (Diagnostic Test) หรือแบบทดสอบวินิจฉัยการเรียน ประโยชน์ของการวัดและประเมินประเภทนี้นำไปใช้ในวัตถุประสงค์ 2 ประการดังนี้

3.1.2.1 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลการวัดผู้เรียนด้วยแบบทดสอบ วินิจฉัยการเรียนจะทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องจุดใด มากน้อยเพียงใด ซึ่งครูผู้สอนสามารถ แก้ไขปรับปรุงโดยการสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching) ได้ตรงจุด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้

3.1.2.2 เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ผลการวัดด้วยแบบทดสอบวินิจฉัยการ เรียน นอกจากจะช่วยให้เห็นว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องเรื่องใดแล้ว ยังช่วยให้เห็นจุดบกพร่องของ กระบวนการจัดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น ผู้เรียนส่วนใหญ่มีจุดบกพร่องจุดเดียวกัน ครูผู้สอนต้องทบทวน ว่าอาจจะเป็นเพราะวิธีการจัดการเรียนรู้ไม่เหมาะสมต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3.1.3 เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้เทียบกับจุดประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง ผลจากการประเมินใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยอาจจะปรับปรุง หรือปรับเปลี่ยนวิธีการสอน (Teaching Method) ปรับเปลี่ยนสื่อการสอน (Teaching Media) ใช้ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ (Teaching Innovation) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ

3.1.4 เพื่อการเปรียบเทียบ (Assessment) เป็นการนำผลการวัดและประเมิน เปรียบเทียบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการจากเดิมเพียงใด และอยู่ในระดับที่พึงพอใจหรือไม่

3.1.5 เพื่อการตัดสินการประเมินเพื่อการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นการ ประเมินรวม (Summative Evaluation) คือใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินผลการ เรียนว่าผ่าน-ไม่ผ่าน หรือให้ระดับคะแนน

3.2 ด้านการแนะแนว

ผลจากการวัดและประเมินผู้เรียน ช่วยให้ทราบว่าผู้เรียนมีปัญหาและข้อบกพร่องใน เรื่องใด มากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียนให้แก้ปัญหา มีการปรับตัวได้ถูกต้อง ตรงประเด็น นอกจากนี้ผลการวัดและประเมินยังบ่งบอกความรู้ความสามารถ ความถนัด และความ สนใจของผู้เรียน ซึ่งสามารถนำไปใช้แนะแนวการศึกษาต่อและแนะแนวการเลือกอาชีพให้แก่ผู้เรียนได้

3.3 ด้านการบริหาร

ข้อมูลจากการวัดและประเมินผู้เรียน ช่วยให้ผู้บริหารเห็นข้อบกพร่องต่างๆ ของการจัดการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามักใช้ข้อมูลได้จากการวัดและประเมินใช้ในการตัดสินใจหลายอย่าง เช่น การพัฒนาบุคลากร การจัดครูเข้าสอน การจัดโครงการ การเปลี่ยนแปลงโปรแกรมการเรียน นอกจากนี้การวัดและประเมินผลยังให้ข้อมูลที่สำคัญในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SSR) เพื่อรายงานผลการจัดการศึกษาสู่ผู้ปกครอง สาธารณชน หน่วยงานต้นสังกัด และนำไปสู่การรองรับการประเมินภายนอก จะเห็นว่าการวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของระบบการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

3.4 ด้านการวิจัย

การวัดและประเมินผลมีประโยชน์ต่อการวิจัยหลายประการดังนี้

3.4.1 ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลนำไปสู่ปัญหาการวิจัย เช่น ผลจากการวัดและประเมินพบว่าผู้เรียนมีจุดบกพร่องหรือมีจุดที่ควรพัฒนาการแก้ไขจุดบกพร่องหรือการพัฒนาดังกล่าว โดยการปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีสอนหรือทดลองใช้นวัตกรรมโดยใช้กระบวนการวิจัย การวิจัยดังกล่าวเรียกว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) นอกจากนี้ผลจากการวัดและประเมินยังนำไปสู่การวิจัยในด้านอื่น ระดับอื่น เช่น การวิจัยของสถานศึกษาเกี่ยวกับการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน เป็นต้น

3.4.2 การวัดและประเมินเป็นเครื่องมือของการวิจัย การวิจัยใช้การวัดในการรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาผลการวิจัย ขั้นตอนนี้เริ่มจากการหาหรือสร้างเครื่องมือวัด การทดลองใช้เครื่องมือ การหาคุณภาพเครื่องมือ จนถึงการใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพแล้วรวบรวมข้อมูลการวัดตัวแปรที่ศึกษาหรืออาจต้องตีค่าข้อมูล จะเห็นว่าการวัดและประเมินผลมีบทบาทสำคัญมากในการวิจัย เพราะการวัดไม่ดี ใช้เครื่องมือไม่มีคุณภาพ ผลของการวิจัยก็ขาดความน่าเชื่อถือ

4. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาตาม มาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ, 2543: 9) ซึ่งเทคนิคของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลากหลายวิธี ซึ่งไม่มีวิธีใดที่เป็นวิธีที่จัดการเรียนการสอนที่ดีที่สุด เนื่องจากผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีลักษณะที่แตกต่างกันจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนที่หลากหลายมาผสมผสานกันเพื่อให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ โดยต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียนด้วย ซึ่งแต่ละส่วนมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

4.1 บทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชาติรี เกิดธรรม (2545 : หน้า 6) ได้เสนอบทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การให้คำแนะนำ ผู้สอนควรชี้แนะกิจกรรมหัวข้อศึกษาค้นคว้าหรือสถานการณ์ ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองตามลักษณะของรายวิชาหรือหลักสูตร ซึ่งผู้สอน

ต้องเตรียมการโดยเสนอให้เลือกหรือผู้เรียนกำหนดขึ้นเอง และได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากผู้สอน มีการชี้แนะวิธีการดำเนินการ การศึกษาค้นคว้า การรวบรวมข้อมูล และแนะนำการทำงานร่วมกัน การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้

2. การกำกับดูแลกิจกรรม ผู้สอนควรกำกับดูแลการทำงานให้เป็นไปอย่างถูกวิธี ถูกรูปแบบ รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบ คิดและทำอย่างสร้างสรรค์ ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ประเมินผลตามสภาพจริงจากการสังเกต พิจารณาระหว่างปฏิบัติงานตามขั้นตอนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการประเมินตนเองของผู้เรียน ของกลุ่มเพื่อน และข้อคิดเห็นของผู้ปกครอง

4.2 บทบาทของผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทิตินา เขมมณี (2545 : หน้า 26) ได้เสนอบทบาทของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. บทบาทการมีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือประสบการณ์ต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลายเพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้
2. บทบาทในการศึกษาหรือลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ความคิด กลั่นกรอง แยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่หามาได้และสร้างความให้แก่ตนเอง
3. บทบาทในการจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สร้างขึ้นเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความคงทนและสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้สะดวกขึ้น
4. ใช้ความคิดอย่างทีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบ คัดค้าน สนับสนุน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่น
5. แสดงความสามารถของตนเองและยอมรับความสามารถของคนอื่น
6. ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ
7. เรียนรู้จากกลุ่ม และช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จัดได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่สามารถให้ทิศทางในการปฏิรูปการศึกษาได้ชัดเจน แม้ว่าอาจจะมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย แต่หากได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นองค์การการศึกษา พ่อแม่ ครู ผู้เรียน ผู้บริหาร และชุมชนก็ตาม ทุกฝ่ายดังกล่าวจำเป็นต้องมีการประสานการศึกษาเข้าด้วยกันเพื่อให้การศึกษาไทยประสบผลสำเร็จด้วยดี

5. สุยโมเดล

สุยโมเดล มีที่มาจากทีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี นำโดยนายกสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี พร้อมทั้งคณาจารย์ มีนโยบายให้จัดโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อม และเป็นการยกระดับคุณภาพนักศึกษาและบัณฑิตให้มีทักษะด้านต่าง ๆ สะท้อนความเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นภูมิปัญญาแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Wisdom of East Leads to Internationalization) ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย ที่ต้องการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการผลิตบัณฑิตให้ตอบสนองกับการพัฒนาประเทศ

สื่อยโมเดลเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการจัดโครงการปรับกระบวนการทัศน์การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรุ่น 1 และรุ่น 2 ซึ่งมีการนำสื่อยโมเดลไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้วในภาคการศึกษาที่ 2/2559 และ 1/2560 โดยจากการสังเกตของผู้สอนและการประชุมกลุ่มร่วมกันได้ข้อสรุปว่านักศึกษาที่มีทักษะในด้านต่าง ๆ เป็นเชิงบวก ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ สร้าง เสาะ สุข/สนุก สำเร็จ และสอย โดยมีลำดับขั้นในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ขั้นการเตรียมการสอน

ผู้สอนมีการจัดเตรียมการเรียนการสอน เช่น แผนการสอน เอกสารประกอบการเรียนการสอน หนังสือ เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายวิชา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงองค์ความรู้และทฤษฎีต่างๆ อย่างเข้มข้น นอกจากนี้ ยังมีการเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมในแต่ละรายวิชาประกอบการบรรยายในแต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชาง่ายขึ้น ได้แก่ การเตรียมวีดิทัศน์ PowerPoint รูปภาพ รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น สื่อเหล่านั้นช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เพิ่มแรงเสริมและแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน มากไปกว่านั้น ผู้สอนยังต้องมีการเตรียมกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น กิจกรรมจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว และมีความต้องการร่วมเรียนไปกับเนื้อหาวิชาในการบรรยายแต่ละครั้ง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเตรียมการวัดและการประเมินผลทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยการกำหนดเกณฑ์การวัดผลการเรียนรู้ทำให้ผู้สอนทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ขั้นการจัดการเรียนการสอน

เมื่อผู้สอนได้เตรียมการสอนให้เหมาะสมกับการบรรยายในแต่ละครั้งแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือ ขั้นการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สอนส่งสู่ผู้เรียน โมเดลการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจากการระดมความคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ออกมาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในภาคการศึกษาที่ 1/2561 มีรายละเอียดและขั้นตอนของ “สื่อยโมเดล” ดังนี้

2.1 สร้าง เป็นลำดับการเรียนการสอนขั้นแรก ที่ผู้สอนจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจเพื่อดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ในวิชาบรรยายในแต่ละครั้ง กระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ร่วมไปกับบทเรียน การช่วยสร้างความกระตือรือร้นให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจะทำการพูดคุยในบรรยากาศที่เป็นมิตร และชี้ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ในการเรียนในแต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเห็นจุดหมายปลายทาง และความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับในการฟังบรรยายในแต่ละครั้ง ขั้นตอนการสร้างเป็นการโน้มน้าวให้ผู้เรียนคล้อยตาม และมีทัศนคติที่ดีกับรายวิชา อันจะนำไปสู่ความต้องการติดตามเนื้อหา และกิจกรรมในรายวิชาบรรยายนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนในเบื้องต้นว่า ผู้เรียนทุกคนจะสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนในรายวิชานั้นๆ ได้

2.2 เสาะ เป็นขั้นตอนต่อมา โดยผู้สอนต้องเสาะหาความรู้เดิมของผู้เรียน ใช้วิธีการตั้งคำถามภายในห้องเรียนให้สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนจะเรียนในแต่ละครั้ง หรือการให้ผู้เรียนทำ

กิจกรรมอื่นๆ เช่น การเขียนบรรยาย การวาดรูปภาพ การทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นขั้นตอนของการเสาะเพื่อที่ผู้สอนจะได้ทราบถึงภูมิหลัง หรือความรู้พื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ชั้นของการเสาะทำให้ผู้สอนทราบถึงทิศทางในการจัดการเรียนการสอนว่า ควรจะเริ่มสอนจากจุดใด และจะสอนอย่างไรในความแตกต่างของความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน

2.3 สุข/สนุก เมื่อผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชั้นเรียน ประกอบกับการบรรยายของผู้สอนแล้ว ส่งผลให้เกิดความท้าทายของผู้เรียน เนื่องจากกิจกรรมในการเรียนแต่ละครั้งจะมีความแตกต่างกันออกไป บรรยากาศในการเรียนการสอนในรายวิชาบรรยายจะไม่เกิดความน่าเบื่ออีกต่อไป ผู้เรียนจะมีความตั้งใจเพิ่มมากขึ้น และมุ่งมั่นที่จะสร้างผลงานผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้สอนกำหนดให้ทำ ผู้เรียนจะมีความสุขและสนุกขณะเรียนรู้ เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน มีการร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นเกมส์ การสร้างสรรค์ผลงานภายในชั้นเรียน หรืออาจใช้เทคโนโลยีเสริมกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

2.4 สำเร็จ หลังจากที่ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจและได้รับแรงจูงใจในการเรียนในรายวิชาบรรยายในแต่ละครั้ง จากการ “สร้าง” มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยการ “เสาะ” อย่างมีความ “สุขและสนุก” จากการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียนแล้ว ผู้เรียนจะเข้าใจในบทเรียน มีความมั่นใจในศาสตร์ที่ตนเองศึกษา และสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินผลหลังจากการเรียนการสอน โดยดูจากผลคะแนนในรายวิชาต่างๆ จึงถือว่าผู้เรียนประสบความสำเร็จในรายวิชานั้น อีกทั้งผู้สอนก็รู้สึกถึงความสำเร็งนั้น ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้สอนอีกด้วย

2.5 สบาย เป็นการผลักดัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้เร็ว และง่ายขึ้นในรายวิชาบรรยาย ผู้สอนจะใช้วิธีการแนะนำ (Coaching) โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ผู้สอนจะแนะนำผู้เรียนแบบกัลยาณมิตร และปลุกฝังให้ผู้เรียนเห็นใจเพื่อนที่เรียนช้าหรืออ่อนกว่า โดยการให้ “เพื่อนช่วยเพื่อน” ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยผู้สอนดูแลอย่างใกล้ชิด เกิดเป็นมิตรภาพในการร่วมกันพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้เรียนมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันให้แก่ผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียนอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป “สุขโมเดล” ดังได้อธิบายไว้ข้างต้น เป็นการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันของคณาจารย์จากหลายหลายศาสตร์ ที่จัดการเรียนการสอนรายวิชาบรรยาย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพลวัตโลก เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในศาสตร์ต่างๆ ที่ตนศึกษาอย่างเข้มข้น จำนวนความรู้ที่เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลและรวดเร็วในแต่ละวัน อีกทั้งปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่ร่ายล้อมผู้เรียนอยู่นั้นมีความน่าสนใจมากกว่าความรู้ที่อยู่ในหนังสือ การที่ได้ผู้เรียนท่องแ่ง จำแ่ง เพื่อไปสอบให้ผ่านแต่เพียงอย่างเดียว คงไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคนของประเทศชาติ ผู้เรียนควรได้รับการปลุกฝังทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีร่วมด้วย อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว หากแต่ผู้สอนต้องหาวิธีการที่

เหมาะสม โดยร่วมกันศึกษาระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมในแต่ละรายวิชาบรรยาย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ คุปต์กาญจนกุล (2531 : 90) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสาเหตุของประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครู พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพการสอนมี 6 ตัวแปร คือ บุคลิกลักษณะของครู ความสนใจในเชิงวิชาการ บรรยากาศในการเรียนการสอน เจตคติของครูผู้สอนต่อผู้เรียน สมรรถภาพในการใช้สื่อการสอน และความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

มัทนา ปั่นม่วง (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่ององค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูประถมศึกษา คือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 2) การจัดกระบวนการเรียนการสอน 3) บุคลิกลักษณะของครู 4) การวัดและประเมินผล 5) การใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ 6) ความเป็นธรรม และ 7) กลวิธีการสอน

คงคา พุทธธาสาโรช (2536) ทำการวิเคราะห์ตัวประกอบของประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ตัวประกอบประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ตามการประเมินของผู้บริหารและนักเรียนมี 4 ตัวประกอบ คือ ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านการดำเนินการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

Raynold (1998 : 50) ศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนในสหราชอาณาจักร โดยศึกษาคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพและองค์ประกอบที่สำคัญของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูควรใช้สื่อหลากหลายให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ สอนโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ใช่สอนตามหนังสือ และโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูและบุคลากรของโรงเรียนควรมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนที่ท้าทายความสามารถ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน มีการบันทึกผลการเรียนเพื่อพัฒนา และให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

จิตติมา อัครธิพิงศ์ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของนักศึกษาภาคปกติ ระดับปริญญาตรี 4 ปี สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประจำปีการศึกษาที่ 2/2552 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษาเข้าชั้นเรียนมากกว่า 10 ครั้งขึ้นไป นักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน วิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในด้านเนื้อหาวิชามีค่าเฉลี่ย 4.37 ด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ย 4.37 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย 4.36 และด้านการประเมินผลการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย 4.40 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และในด้านปัจจัยส่งเสริมการเรียนการสอน นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.94

ฐิติรัตน์ สุพลธวัชชัย (2555) ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้านของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อนิสิตมีสถานภาพต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 2-4 ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2552 จำนวน 302 คน พบว่า นิสิตเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านปัจจัยเกื้อหนุนอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนพบว่า นิสิตหญิงเห็นว่าเหมาะสมมากกว่านิสิตชาย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และด้านคุณลักษณะของอาจารย์ นิสิตชั้นปีที่ 2 เห็นว่าเหมาะสมมากกว่านิสิตชั้นปีที่ 3 ทั้งในภาพรวม ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านคุณลักษณะของอาจารย์ นิสิตที่เรียนในสาขาวิชาต่างกันมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน นิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.00-3.50 เห็นว่าเหมาะสมมากกว่านิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.00 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรนิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.51 ขึ้นไป เห็นว่าเหมาะสมมากกว่านิสิตที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.00

เรณูมาศ มาอ่อน (2559) ได้นำเสนอรายละเอียดการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตในระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มี 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ธรรมชาติของการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน คือ คน องค์ความรู้และสังคม 2) หลักสูตรระดับอุดมศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาคน และวุฒิภาวะของผู้เรียน และ 3) การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ แบ่งเป็น 3.1) วัฏจักรการศึกษากับการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา 3.2) การออกแบบการสอนและการวางแผนการสอน 3.3) การประเมินการสอน และ 3.4) รูปแบบการสอนและวิธีการสอนสำหรับอุดมศึกษา โดยเป็นกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง ระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นผู้ที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวแล้ว นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นผู้มีความรู้เชิงเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างเป็นเยี่ยมแล้วยังจะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งต้องมีทักษะการสอนที่เป็นเยี่ยมอีกด้วย

กฤติยา อริยา วาริรัตน์ แก้วอุไร และเพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท (2559) ทำการพัฒนาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน และ 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน 2) การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ 1) รูปแบบการเรียนการสอน และคู่มือการใช้ 2) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบบันทึกการเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบทีและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นแบบ FL3D Model มีรูปแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7015 และ 2. ผลการทดลองใช้ พบว่า นักศึกษาครูมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความสามารถในการ

ออกแบบการจัดการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
และมีความคิดเห็นในภาพรวมที่ดีต่อ การเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี